

Problémové užívání konopí: novinka drogové epidemiologie v Evropě

Jan Morávek, Institut sociologických studií, Fakulta sociálních věd UK v Praze

Východiska: Asi 90 000 dospělých Čechů konzumuje konopí několikrát týdně nebo denně. 18,5% šestnáctiletých užilo konopí v posledních 30 dnech. Dosud jsme nevěděli, jak velký počet častých uživatelů má s konopím problémy v oblasti zdraví nebo psychosociálního fungování.

Metody: Konopí již z definice není součástí ukazatele „problémového užívání drog“, který se zaměřuje na osoby nejvíce vystavené riziku sociálního vyloučení, těžkého poškození zdraví a kriminality. Celopopulační měření problémového užívání konopí v Evropě odstartovala až studie ESPAD 2007, jejíž podrobné výsledky za ČR dosud nebyly publikovány. Šestnáctiletým s alespoň jedním užitím konopí v posledním roce (roční prevalence), byla administrována škála CAST na posouzení problémů souvisejících s užíváním konopí.

Výsledky: V posledním roce užilo konopí 35 % šestnáctiletých. Mezi těmito ročními uživateli je problémový každý sedmý až desátý. U 3 - 4 % celkové populace šestnáctiletých bylo zjištěno problémové užívání konopí.

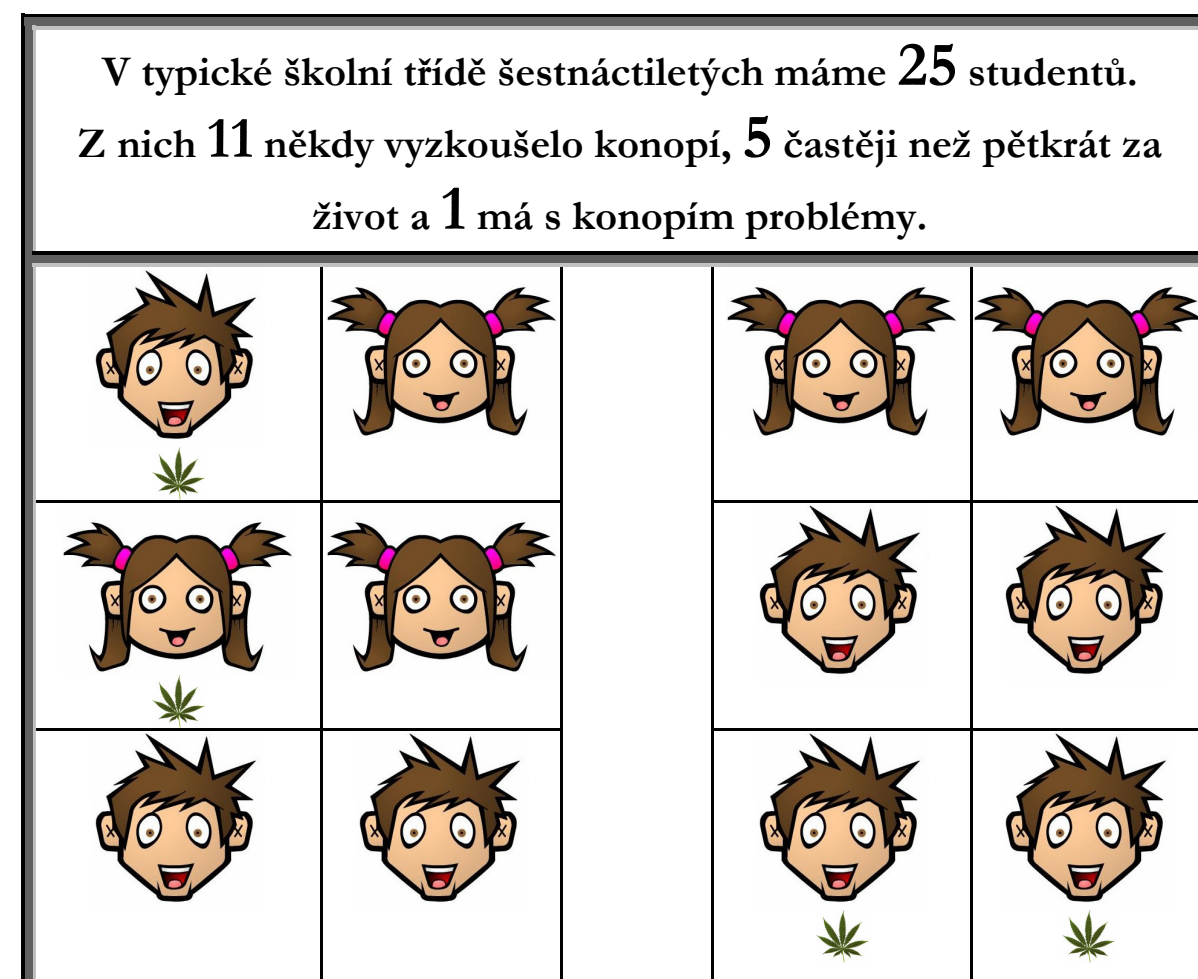
4,8 % dospělých v ČR užilo konopí v posledním měsíci a z toho čtvrtina je konzumovala několikrát týdně nebo denně (ÚZIS 2006). V přepočtu na celou populaci to odpovídá 1,2 % dospělých Čechů a Češek (18-64 let), tj. asi 90 tis. osob. Česká mládež dlouhodobě vede Evropu v prevalenci užívání konopí. Mezi šestnáctiletými je prevalence užití konopí v posledním měsíci 18,5 % (Csémy, Chomynová a Sadílek 2008), tj. asi čtyřikrát vyšší než mezi dospělými. Tato čísla jsou pro mnohé alarmující. Dosud jsme nevěděli, jak velký problém vysoká prevalence znamená, neboť jsme v populačních šetřeních nesledovali prevalenci závislosti a zneužívání dle MKN-10 ani výskyt specifických problémů souvisejících s užíváním konopí. Historie drogových politik ukazuje, že ignorování relativně mírných problémů s marihuanou u relativně vysokého počtu osob není dlouhodobě udržitelné (Morávek 2008). Kolik častých uživatelů má s konopím problémy v oblasti zdraví nebo psychosociálního fungování?

Uznává se, že většina uživatelů konopí, včetně těch pravidelných, nepocítuje v souvislosti s užíváním žádné problémy. Na druhé straně procentuálně malá, absolutně však početná skupina uživatelů žádá o léčbu v souvislosti s konopím kvůli problémům jako prokrastinace, pocity viny, nízká produktivita, nízká sebedůvěra, interpersonální problémy, špatná paměť nebo finanční potíže (Budney a Moore 2002).

Rozsah problémů v početné populaci uživatelů konopných drog zjišťovala řada národních studií. Prevalenci závislosti a zneužívání dle DSM-IV identifikovali v USA, Austrálii a Německu. Jiné postupy použili při měření problémového užívání konopí ve Spojeném království, Nizozemsku a Řecku. Výsledky těchto šetření jsou ale kvůli odlišným metodologiím vzájemně nesrovnatelné (Morávek 2008).

První celopopulační měření problémového užívání konopí mezi mládeží v Evropě bylo provedeno v 17 zemích, včetně ČR, v rámci studie ESPAD 2007 (Piontek, Kraus a Pabst 2009). Uživatelům, kteří se přiznali k alespoň jednomu užití konopí v posledním roce, byla administrována škála CAST (Cannabis Abuse Screening Test; Beck a Legleye 2003).

Škála se skládá ze šesti otázek, které zjišťují, jak často uživatel v posledním roce užíval konopí před polednem nebo o samotě, zda měl problémy s pamětí, neúspěšně se pokoušel o abstinenci, měl kvůli konopí problémy v sociálním fungování nebo jej sociální okolí vyzývalo k redukci užívání. Přesnou formulaci otázek uvádí NMS (2008).

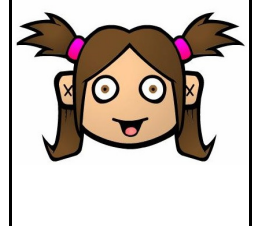

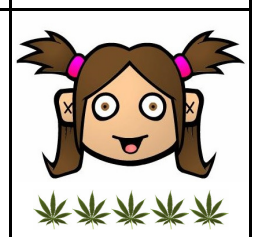

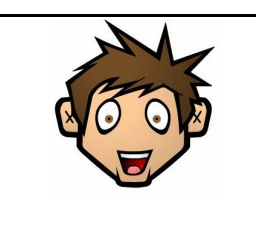
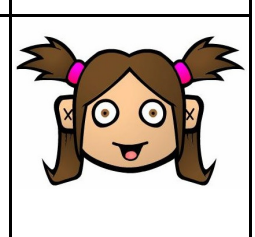
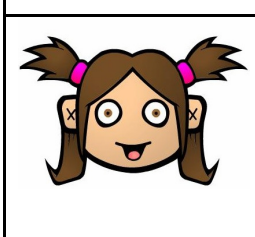
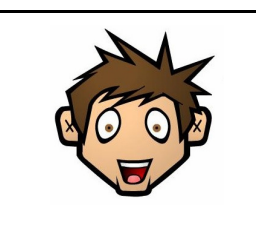

47. Užil jste marihuanu nebo hašiš v POSLEDNÍCH 12 MĚSÍCÍCH? (Označte jeden rámeček v každém řádku.)

0 Ne

Ano ⇒ **Stalo se vám z něco následujících věcí v posledních 12 měsících?**

	Nikdy	Zřídka	Občas	Celkem často	Velmi často
a) Kouřil/a jste někdy marihuanu nebo hašiš před polednem?	☐	☐	☐	☐	☐
b) Kouřil/a jste někdy marihuanu nebo hašiš, když jste byl sám/sama?	☐	☐	☐	☐	☐
c) Měl/a jste někdy problémy s pamětí, když jste kouřil/a marihuanu nebo hašiš?	☐	☐	☐	☐	☐
d) Řekli vám někdy vaši přátelé nebo členové rodiny, že byste měl/a snížit spotřebu nebo přestat užívat marihuanu nebo hašiš?	☐	☐	☐	☐	☐
e) Zkusil/a jste někdy snížit spotřebu nebo přestat užívat marihuanu nebo hašiš, ale neúspěšně?	☐	☐	☐	☐	☐
f) Měl/a jste někdy problémy kvůli vašemu užívání marihuany nebo hašiše (hádky, rvačka, nehoda, špatné výsledky ve škole aj.)? Uvedte jaké?	☐	☐	☐	☐	☐
	1	2	3	4	5

			
			
			Jeden student z 25 má s konopím problémy.
		* ... alespoň 1 užití konopí za život * * * * * ... alespoň 5 užití za život Zdroj: vlastní výpočet podle Csémy, Chomynová a Sadílek 2008; Piontek, Kraus a Pabst 2009).	

Vyhodnocení: Za každou odpověď, která leží ve žlutě vyznačené oblasti, se přičte jeden bod. Výsledky se pohybují na škále od 0 do 6 bodů. U osob s nejméně 4 body se užívání konopí považuje za problémové (Piontek, Kraus a Pabst 2009: 165).

Výsledky: V posledním roce užilo konopí 35 % šestnáctiletých (Csémy, Chomynová a Sadílek 2008). Podrobné výsledky ESPAD 2007 za ČR dosud nebyly publikovány, ale některé údaje uvádí celoevropská zpráva z března (Piontek, Kraus a Pabst 2009). Průměrné skóre problémovosti mezi ročními uživateli konopí ve věku 16 let v ČR činí 1,4 bodu z šesti možných.

Literatura:

1. Beck, F. a Legleye, S. 2003. Drogues et adolescents. *Usages de drogues et contextes d'usage entre 17 et 19 ans, évolutions récentes, ESCAPAD (2002)*. Paris: OFDT.
2. Budney, A. J., and B. A. Moore. 2002. "Development and consequences of cannabis dependence." *Journal of Clinical Pharmacology* 42: 28-33.
3. Csémy, L. - Chomynová, P. - Sadílek, P. 2008. *ESPAD 07: Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách Česká republika, 2007. Přehled hlavních výsledků za rok 2007 a trendů za období 1995 až 2007*. Praha: Psychiatrické centrum Praha. <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/NMS_20080125_ESPAD_souhrne_vysledky_TK.doc>
4. Morávek, J. 2008. Problem Drug Use, Marijuana, and European Projects: How Epidemiology Helped Czech Policy Reformers. *Central European Journal of Public Policy* 2 (2): 26-39.
5. NMS. 2008. *ESPAD 2007: informace k realizaci projektu v ČR*. <http://www.drogy-info.cz/index.php/o_nas/klicove_indikatory/populacni_pruzkumy/espac_2007_informace_k_realizaci_projektu_v_cr>
6. Piontek, D., Kraus, L. a Pabst, A. 2009. „The ESPAD Cannabis Module: Cannabis-related problems among adolescents in 17 ESPAD countries“. Pp. 164-170 in Hibell, B., Guttormsson, U., Ahlström, S., Balakireva, O., Bjarnason, T., Kokkevi, A. a Kraus, L., *The 2007 ESPAD report. Substance use among students in 35 European countries*. Stockholm: The Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs. <http://www.espad.org/documents/Espad/ESPAD_reports/2007/The_2007_ESPAD_Report-FULL_090325.pdf>
7. ÚZIS. 2006. *Výběrové šetření o zdravotním stavu a životním stylu obyvatel České republiky zaměřené na zneužívání drog*. Praha: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR.

Typický roční uživatel konopí ve věku 16 let tedy není problémový. Problémové užívání konopí se v ČR vyskytuje u cca 10 - 15 % ročních uživatelů konopí mezi šestnáctiletými, což odpovídá cca 3 - 4 % celkové populace šestnáctiletých (Piontek, Kraus a Pabst 2009).

Problémové užívání konopí bylo v ČR zkoumáno rovněž v populačním šetření mezi dospělými. Výsledky zveřejní NMS s výroční zprávou za rok 2008 (os. sděl., Škařupová 2009).

Výzkum byl podpořen z prostředků Výzkumného záměru FSV UK „Rozvoj české společnosti v EU: výzvy a rizika“ č. MSM 0021620841.

Kontakt: Mgr. Jan Morávek, Ph.D., Institut sociologických studií FSV UK, U Kříže 8, 158 00 Praha 5, e-mail jan.moravek (at) gmail.com